

אלא אם כן:

א. הרחיק את חפירת בורו מכותלו של חברו ג' טפחים.

ומבואר בגמרא, שצריך להרחיק את בורו במרחק של שלשה טפחים מהכותל של בור חברו, ולא רק מחלל הבור עצמו. (4) וכיון שעובי הכותל של בור הוא ג' טפחים, נמצא שצריך להרחיק מחלל הבור של חברו ו' טפחים. דהיינו, את המרחק של ג' טפחים של כותל הבור שלו, ועוד מרחק של ג' טפחים של כותל הבור של חברו.

ב. ופד בסיד, צריך לסייד את כותלי בורו מבפנים, לפי שהסיד עוצר את המים שבבורו שלא יחלחלו בתוך הכתלים אל בורו של חברו. (5)

הטעם להרחקה ולסייד הבור, הוא מפני "מתונתא", (6) הלחות של מי הבור, המחלחלת וגורמת נזק לכותלי בורו של חברו.

ועתה מתבאר במשנה דין הרחקת דברים

המזיקים לכתלי הבתים, שצריך האדם להרחיקם, בתוך רשותו, מכתלי חברו. (והנמצאים ברשות חברו).

ומרחיקים את הנפת, פסולת של זיתים, אחר שנעצרו ונסחטו בבית הבד, וכאשר הפסולת הזאת כנוסה יחד, היא מוציאה חום רב מאד, והחום יכול לפגוע בכתלים הסמוכים אליו.

ומרחיקים את הזבל, ואת המלח, ואת הסיד, ואת הסלעים, אבני אש, שאש יוצאת מהן.

מן הכותל של חברו, ג' טפחים, ופד בסיד.

כאן מדובר בכותל לבנים, הבנוי על הקרקע, ולא בכותל בור שבקרקע. והטעם שצריך להרחיק כל אלו מהכותל של חברו, מפני שהם מוציאים הבל, דהיינו חום, המזיק את הכותל.

מרחיקין את הזרעים, ואת המחרישה, ואת מי רגליים, מן הכותל ג' טפחים.

כל אלו מזיקין לכותל. הזרעים, בכך שהם מתפשטים, והשרשים מרפים את הכותל.

לסוד בסיד.

6. זו היא שיטת התוס', שהצורך להרחיק ג' טפחים הוא משום מתונתא, ואילו הטעם המבואר בגמרא ש"כל מרא ומרא [חפירה] מרפי לארעה" אינו אלא לומר, שכבר מאותה שעה מתחיל הנזק, וחשיב "גירי דיליה".

והרמב"ן, והריטב"א בשם הרא"ה, והר"ן, כתבו, שיש שתי סיבות להרחיק הנזק, האחד, מצד עצם החפירה, שכל מרא ומרא מרפי לארעה, והשני, מצד מתונתא. וכן מדייק בנימוקי הגרי"ב מרש"י ד"ה אלא אם כן.

4. הרמב"ם כתב שצריך להרחיק "מכותלו של חברו" ולא כתב "כותל בורו". ומפרשים הסמ"ע והתוי"ט, שהוא מפרש את משנתנו, שלא דווקא מכותל בורו צריך להרחיק, אלא שגם מכותל בנין צריך להרחיק ולסוד בסיד. אך הרא"ש והטור סוברים שמכותל בנין אין צורך גם להרחיק וגם לסוד, אלא בהרחקה בלבד סגי. ואילו הש"ך כתב, שהרא"ש והטור אינן חולקים על הרמב"ם.

5. והגמרא לקמן [יט א] מסתפקת האם "וסד בסיד" תנן, דהיינו, שצריך גם להרחיק וגם לסוד, או דילמא "או סד" תנן, דמהני או הרחקה, או